

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACȚIA,
 TIPOGRAFIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
 BRAȘOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
 Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir peti 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Comercianții noștri.

Cu ocaziunea adunării generale a „Asociațiunii”, ținută anul trecut la Blaj, un comerciant de-ai noștri lansase un apel prin ziare, invitând comercianții români a se întruni acolo în număr cât se poate de mare. De atunci a trecut aproape un an și în public n-a străbătut nimic, nici despre caracterul acelei întruniri, nici despre deciziunile ce le-ar fi luat comercianții noștri. În considerarea acestei chestiuni, care este un factor principal chiar și în viața popoarelor eminamente agricole și care astăzi preocupă nu numai pe singuratici, ci și pe cărmuitorii statelor, ne vedem îndemnați a ne ocupa de ea chiar la acest loc.

Cum suntem reprezentați noi românii din Ungaria pe acest teren de activitate și îmbogățire națională, înainte de toate ne-o spun și dovedesc firmele, ce cu ochi curioși și scrutători le urmărim și le trecem în revistă de câte ori ne oprim sau trecem prin vr-un oraș din țara noastră. De abia unde și unde îți poți odihni privirea pe câte-o firmă comercială română. Pretutindeni dai de firme ovrești, maghiare, armene și germane.

După amploații streini de sângele și graiul nostru, cari stăpânesc orașele, urmează comercianții și industriașii tot de neam străin. Banii câștigați cu greu după produsele noastre agricole îi vârsăm în punga comerciantului străin, care nepărlit de arșița soarelui, nebatut de vânturi și cu mai puține încordări trușești, își adună prin vânzarea cu socoteală a negoțului său ban cu ban, își face din puțin avere și stăpânește.

Acesta este un adevăr ce-l vedem cu ochii.

Naște întrebarea: pentru-ce la orașe nu dăm de loc, sau de prea puține firme comerciale române? Să fie oare Românul mai mărginit

la cap decât străinul de nu se poate afirma pe acest teren?

Dacă ne-am baza pe atavism, pe însușirile transmise și hărăzite, ar trebui să admitem, că pricina neinteresării noastre de cariera comercială e repulziunea ce-o aveau străbunii noștri față de ocupațiunea neguțătorească.

Românii nu se indelețineau cu negoțul, priveau în el ceva dejositor a demnității lor și de aceea îl lăsau în grija altor neamuri cum erau Fenicienii, Cartageninii, Egiptenii, Grecii și alții, cari prin negoț și-au eluat o stare de înflorire și independență.

Moștenind poate de la Romani aversiunea pentru comerț, nu ne-am indelețnicit serios nici odată cu el, ba am devenit formal prejudețioși față de comerț susținând, de câte ori era vorba de a ne aplica vr-un copil pe cariera comercială, că nu ne vom face din copil jidov, grec ori marțafoi.

Ne-am și crescut deci copii în o sferă de idei foarte mărginită, de unde a rezultat și rezultă că poporul nostru în partea cea mai mare este lipsit de spiritul de speculă și întreprindere, de esacitate și orientare.

Și în vreme-ce la orașe și sate firmele streine se sporeau și comercianții realizau câștiguri însemnate, noi ne mulțumeam cu cutare cucuruziște luată în a treia parte, la care lucram împreună cu copii toată vara.

Un car de cucuruz! Iată produsul muncii noastre de un an. Cum ne-am lăsat să-și bată soarta joc de noi.

Tot lipsei de speculă și spiritului de întreprindere se poate atribui și nesuccesul unor comercianți de ai noștri, cari de la deschiderea prăvălii nu întârziu mult a se declara falșiți.

Și încă față de singuratici mirarea și decepțiunea nu ne este atât de mare, pe câtă ne este reamintindu-ne soarta unor Reuniuni de conzum, va-să-zică tovarășii co-

merciale, cari după câțiva ani de vegetare au trebuit să-și încheie bilanțul cu deficite considerabile și în urmă cu lichidare.

De ce au făcut fiasco puținele noastre reuniuni de conzum? Înainte de toate din cauza lipsei de conducători comerciali versați în ale comerțului și conștiințioși și apoi din lipsa unei direcțiuni capabile de a controla și urmări desvoltarea comercială și trebuințele consumenților. Căci să nu ni să iee în nume de rău dacă cutezăm a afirma, că un profesor, avocat, preot, medic sau învățător ca membrii ai direcțiunei unei reuniuni de conzum ori cât de luminați ar fi — în ale comerțului sunt laici, ne știind de unde, când, cum și în ce condiții să procure diferiții articoli comerciali.

Este deci evident că omul trebuie format pentru comerț încă de mic, așa-zicând, din familie. Această afirmațiune o sprijinește în mod incontestabil mărginenii noștri — Săliștenii, Brașovenii. Aruncați numai o privire asupra firmelor comerciale din mai multe orașe ale României precum: Ploiești, Târgu-Jiu, Râmnicul-Sărat, Craiova, Galați etc. apoi în unele orașe și orașele de la noi și vă veți convinge că cele mai mari magazine, prăvălii și băcănii în stare înfloritoare sunt proprietatea fraților noștri mărginenii stabiliți în acele orașe.

Dar nu numai în România ci și aici la noi, Mărginenii și Brașovenii sunt aproape singurii cari s'au validat pe teren comercial. Înainte de ce frontierele din spre România s'ar fi închis turmelor lor, Mărginenii desvoltau un negoț întins și înfloritor cu lănării, brânzeturi, materii prime și alte. Convențiunea comercială încheiată acum sunt câțiva ani între România și Ungaria, oprind trecerea turmelor preste frontieră, a dat o lovitură de moarte înfloriturii lor comerț. Astfel că astăzi întreaga această pătură de neguțători s'a

văzut silită a se așeza prin satele noastre, unde parte condițiunile de desvoltare mai puțin prielnice, parte organele administrative punându-le în cale tot felul de greutăți, comerțul lor numai cu anevcie se poate avânta.

Concurența cea mai mare o întâmpină însă Mărginenii din partea Ligei comerciale maghiare cu numele „Hangya” care este sprijinită materialicește și moralicește din partea statului. „A magyar Gazda szövétség fogyasztási és értékesítő szövetkezete” avându-și centrala în Budapesta, prin cele patru espozituri ale sale cuprinde ca într'un rociu întreaga țară și prin funcționarii săi conștiințioși, esacți și foarte versați în ale comerțului desvoltă o incredibilă activitate. De ce resurse dispune aceasta ligă comercială și cu ce mijloace lucră își poate ori cine închipui.

Este de ajuns a releva la acest loc că capacități financiare și comerciale, marile institute de credit ale statului: toți și-au dat întâlnire pe acest teren și concurează cu puteri zilnic reimprospătate, la ajungerea țintei Ligei.

Vr'c 28 de reuniuni de consumație înființate în sate românești sunt asociatele acestei ligi. Și e de mirat că pe când reuniunile de conzum maghiare aproape pretutindenea progresează și produc rezultate de tot favorabile, reuniunile de conzum române sau produc spor prea neînsemnat, ca să nu zică că dau înapoi, sau ajung în lichidare.

Și e de notat că toate reuniunile sunt puse la fel sub controlul cel mai sever. Dar controlul ori cât de sever este, s'a dovedit de neputincios față de spiritul de clică, de micile animozități de cari sunt cuprinși membrii direcțiunilor unor reuniuni de conzum române.

Cum azi mâne, micile băcănii (boltițe) din satele noastre vor trebui să dispară, neputând lua concurența cu reuniunile de conzum conduse cu multă pricepere, esac-

titate și ocrotite de marea Ligă comercială maghiară, societății noastre îi incumbă datorința a se îngriji de sprijinirea neguțătorilor noștri de-o parte, ear de alta de a feri publicul nostru conzumant de neguțătorii streini. Și spre acest scop luând esemul dela compatrioții noștri Sași cari și-au înființat în Sibiu: „Verbands-Zentrale der Konsumvereine als Genossenschaft” să înființăm și noi în vr'e-o câteva orașe după ținuturile locuite de Români niște Reuniuni centrale de conzum, de unde neguțătorii dela sate și chiar și din orașe să-și poată procura mai ieftin și în condițiuni mai favorabile negoțul de care au lipsă.

Astfel de centre ar putea fi Orăștia, Alba-Iulia, Sibiu, Turda, Blajul, Hațegul și alte localități potrivite.

Am relevat aceasta chestiune vitală ca cei competenți să mediteze asupra afacerii și să-și spună cuvântul. În fine țin a accentua că tinerimea noastră trebuie cu mai multă stăruință ca până acum îndrumată și crescută pentru comerț.

Ag.

Audiență. Sâmbătă a fost primit în audiență de Maj. Sa la Ischl ministrul comun de răboi, contele Aussenberg, care a raportat Maj. Sale despre afaceri de resort. Mai multe ziare aduc această audiență în legătură cu apropiata dimisiune a ministrului de răboi.

O pretinsă neînțelegere între Italia și Austria. Ziarul „Temps” a anunțat zilele trecute, că între Italia și Austria s'au ivit oarecare neînțelegeri din cauza întinderii sferei de interese ale ambelor state în Albania. Cercurile competente vieneză dezminț această știre, spunând că Austria este singurul stat din Europa, care de ani de zile susține că statul quo în Balcani trebuie menținut. Austria a dovedit neconținut că vrea să apere integritatea terito-

Nunta Domniței Ruxanda.

(1652).

După căsătoria Domniței Maria cu Cneazul Radziwill din Litvania, lui Vasile Vodă Lupul îi mai rămăsese Ruxanda, fata cea mezină, cu mult mai frumoasă și mai învățată decât soră-sa. Se spune, că ea vorbea cu ușurință patru limbi: românește, grecește, turcește și rusește.

Dar frumuseța Domniței Ruxanda și zestrea ei cea strălucită au fost numai izvor de nenecociri și primejdii pentru țara Moldovei, pentru dânsa însăși și pentru întreaga casă a lui Vasile Vodă Lupul.

Turcii priveau cu ochi răi încuscrirea acestuia cu Radziwill Litvaniei, și de aceia Vasile Vodă, ca să potolească bănuiala Turcilor, încă din 1645 o trimise ostatecă la Constantinopol pe Ruxanda, cea mai frumoasă floare a Moldovei, care petrecu câțiva ani departe de ai săi în seraiul Bogdaniei (Moldovei), fără să știe că în lipsa ei de acasă s-au fost ridicat o mulțime de pețitori, care, robii de frumuseța și de zestrea ei, o cereau în căsătorie dela tatăl ei cel bogat în planuri și iscusit la intrigă. Acesta o menise însă, de când se ridicase copilândră, pentru Rákóczy Zsigmond, trimetându-l spre acest scop la Domnul Ardealului, Ghe-

orghe Rákóczy, pe solul său Gheorghe Ștefan, ca să pue logodna la cale. Se vede, că mijlocirea solului a avut succes, de oarece Lupul trimise în grabă la Poartă după Domnița pe un boer polon, care cu mare greu și cu multă cheltuială de bani a scos-o de acolo. Capuchehata Moldovei la Constantinopol, un oarecare Paulachi, făgăduise în primăvara anului 1651 unui magnat străin, în schimbul unei sume de 20.000 de piastri, că-l va îndupleca pe Vasile Vodă să-și mărite fata după dânsul, dar Domnul Moldovei zădărnici toate aceste planuri necurate.

Pe drum către Moldova Domnița avu nenecocirea să fie răpită de Cazaci, încăt mulți bani trebuia să plătească tatăl ei ca să o răscumpere din mâinile lor.

Murind însă Zsigmond Rákóczy în floarea vieții, se iviră alți pețitori în locul lui; ba înaintea de 1645 chiar însuși lanuș Radziwill, cumnatul de mai târziu al Ruxandei, îi ceruse mână. Cei mai numeroși pețitori erau Poloni și Litvani: Ștefan Potocki și Dimitrie Wisniowiecki, amândoi înrudiți cu familia Movileștilor, apoi Albrecht Radziwill, mare cancelar al Litvaniei, vestit prin înțelepciunea lui și pentru zelul ce-l desfășura pentru biserica papistașă, și în sfârșit al patrulea Polon, Samuil, fiul lui Martin Kalinowski, Voievodul din Czernigow, care avea moșii întinse în Pocuția și în Podolia. Și aceasta era o rudă a Movileștilor. Insu-

rându-se însă Samuil cu o Polonă, locul de pețitor i-l luă bătrânul său tată Martin, numai ca să-l îndepărteze pe cel mai primejdios rival, pe Timuș, fiul lui Bogdan Chmielnicki, Hatmanul Cazacilor Zaporozieni.

Turcii și Tătarii se împotriveau însă căsătoriei Ruxandei cu Timuș, căci ei vedeau în această înrădire sămănuirea unei prea strănese legături între Lupul și între Cazaci, și prin urmare o ispită pentru cel dintâi ca să stăpânească asupra Moldovei nestingherit de nime. Și Rákóczy tot din această pricină era împotriva acestei încuscriri, cea ce-l bucura nespuse de mult pe Domnul Moldovei, care nu vroia să-și mărite odorul de fată după un Timuș, care era urățenia lumii. De sălbatec cere, îi mersele veste. Trimetând odată Patriarhul pe un călugăr cu daruri la vitrega lui Timuș, acesta-l prinse, îl îmbătă cu rachiu și apoi îi părli barba cu o lumânare. Solii lui, care veniră la lași în pețit, fură primiți cu mare uimire de Vodă, iar Ruxanda, pe care o pețise un Potocki și un Wisniowiecki, se îngrozii la gândul numai c-ar putea fi soția unui Vântură-țară, care pârlește bărbile călugărilor. Vasile Vodă, ca să scape de pețitori, ie spuse că năica sa stă supt epitropie turcească și n-o poate marita fără favorirea Porții.

Bogdan Chmielnicki era însă hotărât ca cu sabia să o pețască pe Ruxanda pentru fiul său slut, din care

pricină Vasile Vodă fu nevoit să o logodească de-oamdată cu Timuș, până se vor mai limpezi lucrurile. Dar Bogdan nu se mulțumi numai cu atâta, ci-i ceru din nou fata, și ca să arăte, că nu glumește cu amenințările sale, intră, în primăvara anului 1650, ca o vijelie în Moldova, în fruntea unei armate cotropitoare de 16.000 de Cazaci și 20.000 de Tătari, pustind țara cu sabie și cu foc dela o margine la alta. Vasile Lupul părăsi lașul și fugi în păduri, iar pe Doamna, pe Domnița Ruxanda și pe ceilalți copii îi trimise la începutul războiului în cetatea cea tare a Sucevei. Țara ardea în toate părțile, iar Lupul Vodă, ascuns în codrii Bucovinei, temându-se să nu-l afle Tătarii și Cazacii, punea mereu oameni cu ochiul ager să se urce în copacii cei mai înalți și să vadă din care parte se ridică suluri de fum și de flăcări. La urmă, neputând scăpa țara de pârjol, fu silit să plătească Tătărilor o sumă uriașă, numai să-l lase în pace; pe de altă parte, se înțelese însă în taină cu Polonii împotriva Cazacilor.

În răstimpul acestor nenecociri și plăgi, care le aduseră peste țara Moldovei frumuseța Ruxandei și lăcomia pețitorilor, Lupul o trimise pe dânsa și pe Doamna, împreună cu toate avuțiile, la ginerele său Radziwill în Litvania.

Se povestea, că Ruxanda s'a logodit acolo în taină cu cavalerescul Petru Potocki și nici nu voia să știe

de Timuș, din care pricină tatăl acestuia amenință în anul următor, că va trimite în Moldova 100.000 de nuntași înarmați și că nu va lua nici orăspundere pentru felul cum vor face nunta. Moldovenii socotiră însă, că atâția oasteți erau totuși prea mulți pentru borcelele lor sărăcăcioase și de aceia i-o spuseră verde lui Vodă ca să-și jertfească sau fata, sau tronul.

Războiul începu în primăvara anului 1652, cu succes schimbăcios. Dar la 1 Iunie a acelui-ași an Leșii fură înfrânți de Cazaci lângă Batow. Tătarii, aliații acestora, voind să intre în Moldova, fură mîtiți cu bani de Vasile Lupul, din care cauză se retraseră apoi în Bugeacul lor.

După înfrângerea amintită și după baterea cetății Cămenia, Bogdan Chmielnicki trimise soli la Domnul Moldovei ca să-i aducă aminte de făgăduiala dată că are să-și mărite fata după fiul său Timuș. Vasile Vodă, ajuns la mare și grea strămoare în fața dușmanului ce voia cu de-asia să-i fie cuscur, trebui să se înduplece nu atât de voe, cât mai mult de silă, trimetându-l mai întâi zălog la Cehrin pe un nepot al său. Încă înainte de a se întâlni cu acesta, Timuș pornise spre hotarele Moldovei în fruntea unei armii numeroase, pe care putea s-o schimbe după împrejurări în nuntași sau în dușmani. Înainte de a fi sosit Timuș la hotar, Vasile Vodă îi trimise următoarea scrisoare:

rială a imperiului otoman. Intre Austria și Italia există o înțelegere în acest sens, deci este neadăvărată știrea ziarului francez, că s'au ivit neînțelegeri în aceste două state în chestia Albaniei. Interesul Austriei este să nu se atingă nimeni de integritatea teritorială a Turciei.

Externe. După știrile mai nouă soosite din Constantinopol, Albanezii au reluat ostilitățile în contra regimului Turcilor tineri, deoarece termenul de 48 ore pentru disolvarea camerei a expirat. Sefii albanezi au plecat la Ferisovici pentru a lua dispozițiuni, ca trupele albaneze să înainteze spre Uesküb. Față de această hotărâre cercurile comitetului tinerilor turci declară că au deplină încredere în divizia 9 din Uesküb, în divizia din Dedeagaci, precum și în trupele adunate la Ferisovici. Șase batalioane ocupă defileul Katsanic. Garnizoana din Ipek și 31 batalioane disponibile ar putea fi trimise în contra arnăuților fără a vorbi de corpul de armată din Salonic, care e devotat comitetului. Chiar trupele, care au declarat că se vor uni cu albanezii n'ar realiza această amenințare. E lucru sigur că aceste trupe nu vor trage una în contra alteia. Comitetul nu vede un mare pericol în hotărârea albanezilor și ar dori ca guvernul să mai aștepte desfășurarea evenimentelor.

— *Din Paris și Roma se confirmă știrea că Turcia și Italia au început tratative de pace. Tratatul de pace continuă în Elveția între delegații celor două state. Reprezentantul guvernului italian este principele Eusinato, iar acela al guvernului turc este Said Halil pașa. Pacea se va încheia sub următoarele condițiuni: Cele două provincii vor fi administrate de Italia. Tripolitania și Cireneica își vor păstra independența politică și Italia recunoaște suveranitatea Sultanului asupra acestor provincii. Cele două provincii vor fi guvernate de un vice-rege, care va fi numit în persoana lui Said Halil pașa.*

— *Regele Angliei va face în decursul lunii August o vizită țarului la Petersburg.*

— *Prim-ministrul Franței Poincaré a sosit la Petersburg, unde va sta mai multe zile. În timpul acesta vor avea loc importante consfătuiri cu miniștrii Rusiei.*

Episcopia gr. cat. maghiară.

— *De vorbă cu părintele V. Lucaci* —

»Flacăra« publică următoarele declarații ale părintelui V. Lucaci asupra episcopiei maghiare:

O chestiune socială de mare importanță, atât prin forma ei de senzațională noutate cât și prin șgometul ce l-a stârnit în cercurile românești de peste munți, este: înființarea unei eparhii greco-catolice maghiare în Ardeal.

Românii de dincolo consideră această manoperă ca o nouă lovitură dată românismului în genere și bisericii naționale în special.

Deoarece revista noastră nu putea să ignoreze un eveniment de-o însemnată atât de mare, am căutat să vedem pe vreunul din fruntașii politicii românești din Ungaria, spre a culege informațiuni precise.

Norocul ne-a scos în cale pe cel mai indicat să se rostască în această chestiune: pe luptătorul neobosit, pe leul dela Șişești, pe părintele Vasile Lucaci.

Venise în țară pentru câte-va zile să-și vază copiii. Acum se întorcea acasă. Eram amândoi în trenul de Arad. Cum îl văd, mă descoper cu respect în fața lui. El îmi strânge mâna cu putere, Ochii par că i se umezesc de bucurie și-atunci strălucesc cu lumini sporite. Strălucește de-o clipă numai. Îl întreb.

— Ce vești de-acasă?

Părintele Lucaci din cap și pleoapele își lasă peste globurile mari ale ochilor, ca două obloane peste niște vitrine luminate à giorno.

— Vești rele, fiule!

— Episcopia unită maghiară? — stăruie eu.

— Episcopia unită maghiară. Nu de mult m'am întors dela Roma, unde am fost să interviu pe lângă Vatican să nu se dea bula pentru autorizarea acestei episcopii. Totul a fost degeaba însă. Toate făgăduiele cardinalilor n'au slujit la nimic. Papa a autorizat ca în inima românismului să se înființeze o eparhie unită în care slujba, afară de liturgie, să se facă în limba maghiară. Această lovitură, pe care o primește biserica românească va avea urmări ce nici nu se pot bine calcula. În o mie de ani nu ni s'a făcut atât rău, cât vom avea de pe urma acestei dispoziții. Biserica era ultima cetățuie în care românismul se refugiase. Acum s'a făcut o spărtură și în această cetățuie. Calul grecesc a intrat în Troia.

Mișcat, părintele Lucaci se uită drept în ochii mei, cu ochi măriți. Trăsăturile romane ale capului său clasic se exagerau parcă pe măsură ce vorbea: prindea suflet, luau proporții mai mari. Și de-odată capul acela, cu fața rasă și părul tuns mărunt, cu nările înfiorate de o simțire violentă, caracteristică oamenilor, cari trăiesc în mijlocul luptelor continue, mi-apără ca o viziune de urias. Și o clipă mi-a fost frică.

Un zămbet risipit pe figura aceea ciudată, în stare de sugestii atât de felurite, îmi dă însă curaj.

— Dar d-v. ce știți despre lucrurile astea? Ce vă interesează de d-v. durerile noastre! Preocupările d-v. sunt, în Macedonia.

Și ochii îi strălucesc de lumini multicolore, al căror joc dedeau cuvintelor veneratului luptător înțelesuri ce nu le puteam bine desluși.

Atunci am glumit și eu:

— Cum, stimat părinte, Ungurii n'au voie, pe pământul stăpânit de ei, să aibă o biserică unită, așa cum avem și noi?

Din ochii aceia turburători se deslănușă de odată două fulgere de mânie cari se sparseră în crețul frunții.

— Ce e nevoie de biserică unită maghiară în mijlocul Românilor? Care poate fi scopul unei asemenea episcopii când în jurul ei se strâng comune românești smulse dela sânul bisericii naționale? Scopul este evident: maghiarizarea. Școala am pierdut-o; dacă și

biserica ne va scăpa din mână, atunci putem pune cruce națiunii române din Ungaria. Dar mai avem o speranță.

— Ce speranță? mă grăbesc să întreb.

Și atunci ochii mari ai părintelui Lucaci se strânsă în lațul încrețit al pleoapelor, se făcură mici, și prin ochiurile acelea strâmbte de-ahea străbătură până la mine două șuvițe subțiri de lumină șireată.

— În bula papală se spune precis că liturgia se va sluji în limba paleoelenică, adică în limba grecească veche. Dar, până acum Ungurii n'au nici preoți, cari să cunoască această limbă, nici școli unde s'o poată învăța. Și-atunci se naște întrebarea: Dacă Ungurii nu vor aplica partea din bulă privitoare la limba liturgică, vor putea s'o aplice pe cea privitoare la limba maghiară? Cu alte cuvinte, dacă ungurii vor nesocoti o parte din bulă, noi, Românii, vom fi ținuți să respectăm partea cealaltă? Este de văzut dacă Vaticanul va admite ca bula să fie scindată. Noi sperăm însă că nu va admite. Și în cazul acesta, înființarea noii episcopii unite va trebui cel puțin amânată cu câțiva ani.

Acestea sunt explicațiile, pe cari părintele Lucaci a binevoit să ni le dea. Ele au fost prinse în goana trenului, pe coridorul unui vagon plin de călători și bagaje. N'am putut nota decât în memorie cuvintele vajnicului luptător. De aceea, fondul acestei convorbiri îl garantăm și credem că-l va recunoaște și părintele Lucaci. Forma însă ne aparține și revendicăm ca o proprietate exclusiv a noastră toate cuvintele lipsite de tact și toate greșelile de formă ce se vor fi strecurat în acest articol. Și spre a se stabili o responsabilitate precisă pentru toate greșelile și fantaziile din acest interviu? autorul lui îl semnează. La urma-urmel, trebuie să avem și curajul prostiilor noastre.

P. Locusteanu.

Dela ordinea zilei.

— *Lupta Sârbilor. — Declarațiile lui Lukács. — Românii cumpără mine de aur. — Ce e cu maghiarizarea?* —

Bărbații de încredere ai Sârbilor radicali au ținut, cum s'a anunțat, Vineri o conferință la Neoplanta, în chestia suspendării autonomiei bisericești. Din Bačica, din Törontal și din alte părți s-au adunat la 200 reprezentanți de-ai parohiilor, cari au decis unanim a începe lupta cea mai aprigă contra suspendării autonomiei. Conferința a decis, ca membrii partidului radical să nu primescă nici o funcție sau însărcinare onorifică în noua autoritate bisericească. Parohiile sunt provocate să se conformeze acestei hotărâri. Un fel de boicot are să se valideze și pentru urmările dezastruoase, ce s'ar ivi, conferința face responsabil guvernul și corul episcopesc.

Conferința a fost condusă de Dr. George Krasuevici, președintele partidului sârb-radical. După conferința reprezentanților, s'a ținut ședința comitetului partidului, care a aprobat și acceptat hotărârile conferinței.

Comitetul a mai decis, că dacă va succeda a uni toate partidele sârbe la o luptă comună, atunci va urma o serie de adunări populare, în cari se vor ridica proteste contra suspendării autonomiei.

Din aceste se vede felul de luptă al Sârbilor.

Un redactor al lui »P.-Hirap« a intervievat pe prim-ministrul Lukács, cerându-i părerea asupra situației și a planurilor pentru viitor.

Lukács a făcut unele declarații, dar mai mult în doi-peri, neprecis, ca de obicei. El a zis, că ține mai mult la criteriile și vocea, ce au dat-o municipiile pentru guvern, decât critica și protestele adunărilor populare, aranjate de opoziție. Dacă opinia publică — a zis Lukács — pare a simpatiza cu opoziția, cauza este, că noi nu ne-am prea spus părerile și argumentele noastre. Dar o vom face și acest scop îl urmăresc prin darea mea de seamă la Aiud.

Lukács a zis, că partidul muncii nu are frică de amenințările opoziției. Dacă camera ar fi disolvată, s'ar întârzie mult reforma electorală. Din partea mea — a zis Lukács — la toamnă vom prezenta proiectul meu de reformă electorală, care va fi atât de democratic, încât cred că va fi sprijinit de publicul liberal și democrat.

Referitor la activitatea parlamentului și planul guvernului Lukács a zis următoarele:

La 17 Sept. când se întrunește din nou camera, se vor alege numai membrii delegațiunii, iar începerea sesiunii delegațiilor e proiectată pe 23 Sept. c. Activitatea parlamentului s'ar începe astfel numai după delegațiuni, iar programul principal al ordinii noastre de muncă va fi: reforma dreptului electoral.

Din Baia-mare se anunță: Minele de aur de la Borpatlak, proprietatea lui Alexandru Pocol vor ajunge în curând în mâinile unui consorțiu de 4 inși din România în frunte cu prințul Ghica. Minele acestea au fost mai înainte proprietatea unei societăți a bogătaşilor din Baia-mare dela care le-a cumpărat d-l Alex. Pocol. Alex. Pocol voinde să se retragă din capul întreprinderii a oferit minele prințului Ghica și celor 3 tovarăși ai acestuia. Contractul de vânzare va fi încheiat în curând. Populația ungurească din regiunea minelor a cerut ministrului de finanțe ungur să zădărnicească vânzarea minelor unui consorțiu român, deoarece prin aceasta s'ar periclită elementul unguresc din acele părți.

»Pești Hirap« filosofează în o notiță despre fețele de șvab, cari sunt în diferite servicii în Budapesta. Spune, că Dumineca se adună în unele locuri ale orașului, unde aranjează jocuri, fac glume cu feciori de șvab, cântă cântece șvabești etc.

»Stau în Budapesta« — zice »P. Hirap« — cu anii dar nu-și uită de locurile de întâlnire, unde se întâlnește Dumineca după prânz, chiar și în ploaie și în gerul iernii. Nu le atrage dumbrava, primăverile sau alte plăceri. Învață ungurește, se dedă cu obiceiurile ungurești, dar rămân șvabe, vorbesc șvabește și în întâlnirile lor cântă poezii și arii șvabești.

Aceasta iconă este un mic mozaic al felului de trai al naționalităților noastre. Să poartă cu averseune față de maghiari, mânăți de soartă pot ajunge și între Unguri, dar deși învață limba și obiceiurile ungurești, rămân tot șvabe.

O singură găină șvabă e destul să facă șvabi din o sută de cocoși maghiari.

Ei, ce zic maghiarizatorii? Nu văd ce se petrece la porțile Capitalei?

Aeroplanul Vlaicu III.

Un număr mai mare de intelectuali arădani în frunte cu d-nul Sava Raicu, directorul executiv al institutului de credit și economii »Victoria« din Arad, întruniți în ziua de 16/29 Iulie c. la Arad au luat frumoasa hotărâre de-a iniția o colecție națională pentru strângerea unei sume de 30.000 cor., care să se ofere ca dar național iscusitului nostru aviator Aurel Vlaicu pentru construirea unui al treilea aeroplan.

După o discuție însuflețită, în decursul căreia s'a relevat marea însemnată culturală a problemei cuceririi văzduhului, care până în timpul de față pare a fi rezolvată în chipul cel mai norocos prin Aurel Vlaicu, fiul națiunii române din Ardeal și Ungaria — conferința a luat la propunerea d-lui Vasile Goldiș cu unanimitate și mare entuziasm următoarele hotărâri:

1. Intelectualii români din Arad, adunați în conferință la 16 (29) Iulie 1912, hotărăsc lansarea unei subscripții generale pentru construirea unui nou aeroplan prin aviatorul român Aurel Vlaicu.

2. Se constată, că pentru scopul indicat se recere o sumă de cel puțin 30 mii coroane și în urmare se decide, ca subscripția să fie continuată până la această sumă.

3. Pentru ducerea la îndeplinire a acestei afaceri, conferința institue un comitet sub preșidiul d-lui Sava Raicu, directorul executiv al institutului de credit și economii »Victoria« în Arad, fiind membrii d-nii Roman R. Clorogariu protosinel, Dr. Ștefan C. Popp deputat dietal și avocat, Iuliu Herbay secretarul societății de asigurare »Transilvania«, Ioan Nemet avocat și Vasile Goldiș secretar consistorial, notar: Aurel Călnicean contabil-controlor consistorial, cassar: Virgil Antonescu funcționar la »Victoria«.

Acest comitet va dispune de banii adunați, va îngriji de întrebuințarea lor în scopul pentru care s-au adunat, va da publicului la timpul său socotă despre sumele adunate și peste tot va stabili în înțelegere cu aviatorul Aurel Vlaicu toate condițiunile, între cari sumele adunate vor avea să fie destinate scopului lor.

4. Suma minimală pentru subscripție se fixează la 20 cor. toate sumele distinsse acestui scop se vor trimite la adresa: »Victoria«, institut de credit și economii în Arad, unde vor fi administrate gratuit.

5. După terminarea colectei, numele tuturor contribuitorilor cu amintirea sumelor dăruite se vor înscrie într-o carte de aur, care se va așeza spre păstrare în muzeul Asociației pentru literatura română și cultura poporului român ca vecinică dovadă despre vrednicia acestui popor.

Până eri au încurs contribuiri în suma de peste 3000 coroane.

Avem convingerea firmă, că apelul fraților noștri din Arad va afla răsunetul dorit în inimile tu-

(Va urma).

»Zeita războiului este la orice nuntă rea soacră, și tristă are să fie hora în mijlocul zăngănitului de arme. Dă-le drumul Tătarilor, înduplecă-l pe tatăl tău să rămâie cu Cazacii pe hotarele lui, și vino însoțit cu tovarăși cuvincoși, căci fata mea te va aștepta la treptele altarului«.

În fața acestui nou pârjol ce era să cuprindă Moldova, Domnișii i se făcuse milă de țară, hotărându-se să-și jefțească fericirea pentru țara ei scumpă, deși-l iubea mai mult pe Wisniowiecki.

Era urât și crunt Timuș, acest fiu al stepelor Ucrainei, dar de altfel un viteaz fără păreche. La asediul Sucevei din 1653, el eșia des din cetate pe un cal alb, urmat numai de puținii tovarăși; ucidă, rănia pe dușmani și-i pune pe fugă. Câte odată el trăgea arcul său cu mâna dreaptă, apoi cu cea stângă; totodată tăia și împungea cu sabia, apoi își descărca mușchetul, făcând întruvințare de toate armele sale, pe care le mânua chiar sub pânțele calului, până ce ucidă pe toți dușmanii dinaintea-i. Pe dânsul însă nu era nime în stare să-l nimerească cu vre-un glonte sau să-l lovească cu orice altă armă, căci era atât de meșter în arta

călăriei, încât se sucia ca fulgerul pe spinarea calului.

Un astfel de viteaz cu sufletul de flară aștepta pe la 16 August 1852 în lampol, la hotarele Moldovei, un răspuns cu veste de nuntă sau de război în urma scrisorii lui Vasile Vodă el dădu drumul unei părți de oștire să se împrăștie, și rămase numai cu 3.000 de Cazaci călări aleși pe sprinceană, cu toate aceste cei mai mulți din ei aveau o înfățișare foarte jerpelită.

După multe ciorovăeli se înțeleșă și unii și alții în privința nuntii, în ce port și cu ce suită să vie Timuș la nuntă. Vasile Lupul, ca un adevărat și cuminte Domn, ca să-l îmblânzească pe nepoftitul său ginere, trimise la Soroca pe Marele Vornic Toma cu o parte din oastea sa și cu un rădvan tras de gase cai sirepi întru întâmpinarea lui Timuș. Mai trimise apoi tot felul de bucate: vin, mied și alte bunătăți, voinde să-l omenească pe tinărul Chmiebnicki ca pe un ginere și apoi să-l aducă la Iași, unde avea de gând să-l întâmpine în fruntea oștirii sale.

Ce făcu însă Timuș cel bănuitor? Îl pofti pe Marele Vornic Toma să meargă singur dela Soroca la lampol,

iar acesta nebănuind nimica, trecu Nistrul și merse la Timuș, care-l opri la dânsul, de oarece se temea să nu i se întâmple ceva la Iași. Nu se mulțumi însă numai cu atâta, ci scrisse carte lui Vasile Vodă, cerându-i drept zălog și pe fratele acestuia, pe Gavril Hatmanul.

Vodă n'avu ce face și încruntând din sprincene se înduplecă. După sosirea Hatmanului în tabăra din lampol, Timuș se ridică cu oastea sa Luni în 26 August și trecu Nistrul. Miercuri înnoptă în Bălți, Joi la Coșani pe Prut, iar Vineri înaintea de prânz răsări înaintea cetății Iașului cu Zaporojenii săi.

În fruntea lor călăria ei, coada oștirii stătea însă supt ascultarea unor Cazaci vestiți, Paul Wychowski și Fetera, care era un mare prieten al Polonilor.

Timuș era însoțit de zece călăreți, ai căror cai erau hitioani și fără preț; numai două șele erau mai scumpe, una din ele cusută ca mărăgăritare, iar cealaltă tivită cu fire de aur. El purta, după moda leșască, un contăș de atlas cărămiziu și o manta de catifea căptușită cu samuri, care însă nu era croită pe trupul său. La chip un flăcău tânăr, stricat de vârsat cașicum i-ar fi bătut

grindina obrazii; la stat nu prea mic, dar vânos și nesăbuit.

Mai adusesse cu dânsul două trăsură din lemn de molid, trase de câte șase cai una, o haraba cu secele lui, și încă alte patru sute de cărucioare rele, pe care încărcase sare de vânzare. Ceilalți polcovnici călărau pe cai buni și erau îmbrăcați cu haine leșești muiate în aur și în argint; nu prea vedeai însă mulți de aceștia, de oarece restul îl formau oameni de toată mână, și mai avuți și mai săraci.

Toată această mulțime de oameni cu șiragul nesfârșit de cără se apropia ca un șarpe uriaș de capitala Moldovei.

Vodă Lupul împreună cu boerii săi, cu garda sa îmbrăcată în uniforme roșii și cu alte 8 mii de oșteni aleși, îi eși nepoftitului ginere înaintea. La dreapta sa Vodă avea șase curteni îmbrăcați, după moda turcească, cu căftane scumpe, apoi alți 8 oșteni călări pe cai împodobiți cu sarsamuri strălucitoare. Ținuta lui era mândră și demnă ca a unui monarh.

Intr-o vâlcea, departe de un eșert de milă de Iași, se rănduiră oștenii lui Vasile Lupul în două șiraguri pe amândouă coastele, iar Timuș, cuprins

de teamă cași când ar fi fost în război, se cobori pe coastă la vale în sunetul muzicii soldaților săi. Întâlnindu-se cu Vodă, amândoi descălecară și se îmbrățișară în fața oștilor: Timuș îl îmbrățișă pe socru-său, iar acesta-l sărută la rândul său pe frunte. Lupul Vodă rosti o voroavă scurtă, spunându-i viitorului ginere că se bucură din inimă de venirea lui. Acesta nu scoase însă nici o vorbă din gură, ci rămase nemișcat, mușcându-și numai buzele, așa că în locul lui trebuia să răspundă Wychowski.

După ce-și dădură binețe, Vasile Lupul și Timuș călăriră alături. La intrarea în oraș începură să bubue tunurile, iar meterhanele turcești și tarafurile de lăutari țigani îi făcură o urare veselă. Domnul îl pofti pe Timuș în odăile sale gătită cu covoare scumpe, unde l-l înfățișă și pe fiul său, pe conoul Ștefăniță. Tostă vremea vorbi Vodă prietenește și părintește, spunându-i cât se bucură de venirea lui, — Timuș tăcea însă ca pământul, întocmai ca și mai înainte, numai Wychowski răspundea pentru dânsul.

MOBILE de calitate superioară cu bani sau cu plată pe rate, condiții favorabile dela fabricile de mobile a domnilor

Széékely și Réti

în Marosvásárhely, se pot procura la 1 Octomvrie în Hala de mobile ce se va deschide în Brașov Strada Porți Nr. 60.

— Celor ce se interesează îi putem servi de acum — cu preliminare de spese și deseneuri. —

turor Românilor de bine și că în curând suma de 30.000 coroane va fi semnată de toți acei, cari înțeleg rostul adânc al acestui dar național.

Din România.

Programul congresului s'uduntesc. După cum am anunțat, congresul studențesc se va ține la Craiova, între 26—30 August v. Programul congresului e următorul:

Diminec, 26 August dimineata: primirea congresiștilor, Oficierea Teodimului la catedrală. Deschiderea congresului în sala Teatrului Național. După amiază: la ora 2, va fi prima ședință publică cu alocuțiunile și rapoartele delegațiilor organizațiilor studențesci din Berlin, München, Graz, Hohenheim, Stuttgart, Cluj, Cernăuți, Budapesta, Viena, Iași și București, precum și a delegatului so. studenților macedo-români și a celor basarabeni. Seara, la orele 9, reprezentare de gală la teatrul Național în onoarea studenților congresiști.

Luni, 27 August dimineata: vizitarea orașului, monumente istorice, instituții culturale, etc. După amiază: la ora 3 a doua ședință publică: I. conferința președintelui Centrului studențesc, București despre »Organizarea studențimeii; II. conferința președintelui »Centrului studențesc Iași despre »Rolul social al studențimeii. Seara, serbare câmpenească cu bal în parcul Bibescu.

Marti, 28 August dimineata, 10—12, ședință intimă, discuții asupra: 1. Căminuri studențesci (soluții practice); 2. Revista studențimeii (organizare de corespondenți și alte îmbunătățiri). După amiază, 2—6 ședință intimă: 3. Semnul distinctiv pentru studenți (șapcă și insignă); 4. Organizarea de județe (consolidare și centralizare); 5. Completarea statutelor; 6. Propuneri. Seara banchet studențesc.

Mercuri, 29 August, plecarea în excursie pe valea Jiului la 5.38 dimineata. Sosirea în Tg.-Jiu la 9.30 dim. La ora 1 d. a. plecarea cu trăsuri pe valea Jiului spre Bumbești, munții Parângului (pasul Vulcan), etc. Excursiunea se va face în condițiuni cât se poate de avantajoase, cari se vor anunța la timp celor interesați.

Comitetul organizator cere întregi studenții din țară și de peste hotare să considere ca o imperioasă datorie participarea în număr cât mai mare la acest congres al ei. Cu acest prilej va apare și un număr festiv din »Revista studențimeii«.

Reamintim că înscrierile se fac la d-nul Emil I. Diaconescu, secretarul »Centrului studențesc« București, care se află în comuna Mănăstireni, jud. Botoșani (prin gara Dăneni). Inscruierile vor trebui să fie însoțite de adresa exactă și de taxa de 2 lei, spre a se putea expedia cartea de legitimație, cuponul de reducere pe C. F. R. și programul congresului. Reducerea de 75 la sută nu o vor obține de cât acei ce vor poseda cuponul eliberat de Centrul studențesc, București.

Casa Școalelor pentru progresele tărânilor. La Casa școalelor se lucrează acum foarte mult pentru îmbunătățirea stărei agricole a tărânilor noastre. Astfel, se studiază alcătuirea unui contract-tip pentru arendarea pe viitor a micilor loturi, proprietatea Casei școalelor, la țărani. Aceste loturi sunt în întindere de 10—17 ha. și în contractul-tip se prevede, că aceste loturi să fie lucrate cu mașina în rânduri și să se rezerve o parte pentru plantele de nutreț, lucernă, etc. Scopul este deci să se obțină o cultură intensă, de bună calitate prin aplicarea celor din urmă progrese agronomice.

O altă chestiune este aceea a semințelor, pe care de trei ani Casa școalelor le aduce din străinătate și le distribuie la țărani ei. Aceste seminte au dat recolte frumoase anul acesta, s-au acclimatizat deci bine la noi și casa școalelor a hotărât acum ca sămânța cea nouă s-o distribuie țărănilor, ca populațiunea să profite cât mai mult de ea.

În sfârșit, Casa școalelor a însărcinat pe d-nul Gh. Lătean, inspector școlar agronom, să meargă în Austro-Ungaria și să studieze organizația consiliului cultural (Landes-cultur), pentru ca apoi să se vadă ce se poate aplica la noi.

Știri mdrunte.

D-nul căp. T. Robescu, administratorul plășei Bufta, a luat inițiativa de a organiza în comuna Bufta o serie de serbări câmpenești, baluri, etc., în scopul de a aduna un fond pentru ridicarea unui monument al Independenței. Serbările se vor da sub patronajul d-lui Știrbey.

— Marce nostru prozator Barbu Delavrancea a îmbogățit literatura noastră dramatică cu o nouă perlă: Hag-Tudose, tragi-comedie în 4 acte, care se va reprezenta chiar în toamna aceasta pe scena Teatrului Național. Noua piesă a maestrului Delavrancea înfățișează un tip de avar și este brodată pe tema mușet Hag-Tudose.

— Ministerul instrucțiunii publice a fost autorizat să primească de la d-na Pia Brătianu donațiunea, consistând din suma de 9.500 lei, cu procentele ei, pentru ca din venitul ce produce anual să se înființeze o bursă la una din școalele elementare de meserii sau agricultură, bursă de care să beneficieze un fiu de sătean.

— D. C. C. Dissescu, aflat actualmente la Cozia, unde își petrece vacanța, a trimis d-lui I. Kalinderu, președintele comisiunii monumentelor istorice, o scrisoare, în care insistă, ca prin mijlocirea ministerului cultelor, să se facă restaurarea mănăstirii Cozia.

Sborul lui Vlaicu la Orăștie.

— Prin telefon. —

În fața unei mulțimi de peste 10.000 oameni aviatorul Aurel Vlaicu a executat ieri pe o vreme splendidă un sbor admirabil timp de 40 minute producând un entuziasm de nedescris. A făcut evoluțiuni admirabile de-asupra orașului, a înconjurat în sbor satul său natal Binținț și celelalte sate din împrejurime și după 40 minute a aterisit maiestros pe locul de unde plecase. După părerea unanimă acest sbor a fost cel mai splendid și reușit dintre toate sborurile lui Vlaicu de până acum. Insufletea în decursul sborului și ovațiunile ce îi s'au făcut la aterisire nu se pot descrie.

Reușita materială este deosebit de mare. Se crede că d-l Aurel Vlaicu se va alege dela sborul din Orăștie cu un venit de aproximativ 8000 cor.

Dela »Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria«.

I. În decursul lunii Iulie, fundațiunea, care cu 30 Iunie a. c. era de cor. 31.670:29 s'a augmentat cu următoarele sume:

1. Contribuiri dela particulari prin mijlocirea ziarelor noastre	K. 649.66
2. D. M. Bragadiru, București	950—
3. Venitul conferinței d-lui Dr. V. Branște, Caransebeș	470—
4. »Patria« institut de credit și economii Blaj	250—
5. Mărcuș, Crișan și Barbu	100—
6. Venitul concertului, Ocna	90—
7. »Ajutorul« institut de credit și economii Șeica mare	50—
8. N. N. Arad	50—
Total:	K. 2609.66

Starea fundațiunii la 31 Iulie a. c. a fost deci de cor. 34.279.95.

II. Afară de sumele încurte sunt a se mai transpune Epitropiei:

1. Venitul broșurii d-lui Dr. I. Lupaș (Misiunea episcopilor Bob și Adamovici) care încă se evaluează la cca 400 cor.

2. Donațiunea fer. d-ne Nina Csergedi, care constă din 6 acții »Arieșana« (valoare nominală cor. 600) și despre care Epitropia a primit asigurarea dela cei competenți că i se vor transpune în timpul cel mai apropiat și

3. Venitul conferinței d-lui Dr. Victor Onișor, Cluj.

Pentru ca să se poată face socoteala venitului broșurii d-lui Dr. I. Lupaș, Epitropia roagă pe cei ce nu au achitat încă prețul ei să binevoiască a-i trimite cât mai curând.

III. La rugarea Epitropiei mai multe centre românești (Beiușul, Bistrița, Orăștie, Făgărașul etc.) au pus în vedere că vor contribui la augmentarea fundațiunii prin petreceri și reprezentări, cari s'ur le vor aranja în cursul anului curent. Tot asemenea unii dintre scriitorii noștri au pus în vedere că vor ține conferințe la ocazii potrivite în beneficiul fundațiunii.

Sibiu, 1 August 1912.

Epitropia fundațională.

ȘTIRI.

— 23 Iulie v. 1912.

Din turneul artistic Bănuț. După ce trupa d-lui Bănuț a cucerat atâtea centre românești, înveselind și înălțând sufletele a atâtea mii de români din toate părțile, prin reprezentațiile ei artistice — în 11 August își va încheia turneul-apolat din acest an, cu ultima reprezentație ce o va da în Șimleu.

Elevii români la liceele din Ungaria. Un ziar din Budapesta publică o statistică asupra numărului elevilor români, cari s'au înscris anul trecut în școalele secundare din Ungaria. Astfel în liceul din Vârșet s'au înscris 23 elevi. Turda 81. Timișoara 30. Șimleul Silvaniei 65. Gherla 106. Petroșeni 29. Năsăud 279. Sibiu 257. Baia mare 88. Mureș Oșorhei 77. Cluj 35. Caransebeș 163. Oradea Mare 95. Lugoj 116. Alba-Iulia 95. Făgăraș 188. Biserica Albă 102. Deva 51. etc. În total s'au înscris anul acesta 3500 elevi.

»In inima României mele«. Revista pariziană, le »Miroir« publică un foarte interesant articol intitulat »In inima româniei mele«, datorit distinsei noastre scriitoare Elena Văcărescu. Domnișoara Văcărescu atrage atenția publicului francez asupra frumuseții naturii din țara românească, vorbind cu entuziasm despre munții și pozițiunile ei pitorești.

Executarea noilor legi de dare. Ordinațiunile relative la punerea în aplicare a noilor legi privitoare la darea de interese după capital și rentă, precum și la darea întreprinderilor obligate la publicitate, se vor publica în proximele două săptămâni. Ordinațiunile relative la celelalte legi de dare, cari vor intra în vigoare la 1 Ianuar 1913, se vor publica probabil în timpul dela 15—30 Septembrie a. c.

Necrolog. Pătruși de adâncă durere aducem la cunoștința rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că mult iubita noastră fiică, soră, soție și mamă Elena Oniciu nasc. Florea Preșmereanu, după îndelungate și crâncene suferințe a încetat din viață Diminec în 22 Iulie st. v. în sanatoriul »Carolina« din Cluj, la orele 5 p. m., în al 30-lea an al etății și al 4-lea an al căsătoriei. Rămășițele pământenești ale scumpei noastre decedate se vor depune spre vecinică odihnă Marti în 24 I. cor. la orele 4 p. m., în cimitirul bisericii rom. gr. or. din Cluj. Fie-i țărâna ușoară și amintirea în veci neuitată!

Brașov, în 23 Iulie v. 1912 Iosif și Iosifică Oniciu, ca soț și fiu, Florea și Elena Preșmereanu, ca părinți, Vasile și George Fl. Preșmereanu, ca frați, precum și numeroase rudeni ca: mătușe, unchi, veri și cumnați.

Accident pe linia ferată Brașov-Făgăraș. Trenul mixt, care avea să sosească ieri dimineată de către Făgăraș la Brașov, a suferit un grav accident între stațiunile Șercaia și Mândra. Un pod mai lung, care se afla la o mică înălțime, surpându-se, locomotiva și 4 vagoane au căzut cu pod cu tot la pământ. Din norocire însă nu sunt de înregistrat victime. Conducătorul locomotivei și câțiva călători s-au ales cu leziuni mai mici. În schimb însă pagubele materiale sunt mari.

Cununie. Roza Gergeli și Ioan N. Bidu cununați. Din prilejul acesta d-l N. Bidu a dăruit fondului ziariștilor, prin administrația ziarului nostru, suma de 5 cor.

Nenorocire în munții Buceci. Vinearea trecută frații Șerban și Gheorghe Magheru, — fiil d. cedatului general Romulus Magheru din România, cari se stabiliseră de câte-vă zile dimpreună cu familia în Bașteni — au făcut o excursiune în munții Buceci, cu scop să urce Caraimanul. După un urcuș de

câteva ore, cei doi excursioniști, ca să prescurteze drumul, au apucat pe-o potecă laterală, pe unde trebuiau să urce mai multe blocuri de piatră, cari probabil se prăvăliseră de mult din munte. Ambii frați s'au urcat deci pe acele blocuri de piatră și mai aveau câțiva pași până la cărare, când blocul, pe care se afla Șerban Magheru, se prăvăli deodată cu acesta. Șerban Magheru dete un țipăt. Blocul de piatră în căderea lui, luă și două pietre pe cari se afla G. Magheru, astfel că cei doi frați se prăvăliră cu pietre cu tot pe povârnișul muntelui. George Magheru, putând să se agațe cu mâinile de un alt bloc de piatră, rămase acolo nemișcat. Șerban Magheru se prăvăli însă până într-o groapă de vre-o patru metri adâncime. Blocul de piatră rostogolindu-se peste el, Șerban Magheru a rămas mort pe loc.

Un țărân, care din întâmplare trecea pe acolo, auzi strigătele de ajutor ale lui George Magheru și luându-se după direcția de unde veniau strigătele, ajunse în fața prăpastiei, unde îl găsi pe nenorocit cu mâinile prinse de un bloc de piatră. Acesta nu putu spune mai mult decât, că la o oarecare depărtare se află fratele său — apoi leșină. Țărânul ridică pe nenorocit pe brațe și-l duse la secția de jandarmi din Bașteni, de unde porni o patrulă în căutarea celui alt nenorocit, pe care l-au găsit mort. Capul îi era zdrobit, creierii risipiți, o mână și un picior îi erau smulși din corp. George Magheru, din fericire nu s-a ales decât cu câteva leziuni neînsemnate.

Un groaznic atentat cu bombe a avut loc într-un bazar din Cuceana, v. lajeluț Kossovo, în urma căruii peste patru zeci de persoane au fost ucise iar altele rănite. Autorii atentatului sunt până acum necunoscuți. E probabil însă, că apartin comitetului revoluționar macedonean. Autoritățile desfășoară o activitate febrilă pentru a pune mâna pe atentatori.

Dare de samă. Cu ocaziunea petrecerii teologilor sălăgieni, ținută în 28 Iulie n. 1912 în Jibou au încurs de tot 665 cor. 40 bani, din care sumă s'au detras spesele de 228 cor., iar restul de 437 cor. 40 bani s'a predat curatorului bisericii române din loc.

Au binevoit a suprasolvi domnii: V. Pop 2 cor., Dr. Farkas 2 cor., Dulla 3 cor., Berindan I. 1 cor., Agărbicean N. 2 cor., Rusu I. 1 cor., Sedő B. 2 cor., Metes F. 1 cor., Nagy I. 8 cor., Mica V. 6 cor., Borbandy G. 2 cor., Dr. Gáspár B. 2 cor., Stark M. 2 cor., Trușă I. 1 cor., Drăgimir T. 6 cor., Dr. Gyurko L. 16 cor., Cocian F. 7 cor., N. N. 8 cor., Dr. Gheție A. 1 cor., Dr. Pintea A. 2 cor., Pop V. 3 cor., Cherebeșu G. 2 cor., Timbuș N. 1 cor., Pop V. 2 cor., Erdélyi G. 3 cor., Dr. Hetco A. 8 cor., Vicaș N. 1 cor., Bertia I. 6 cor., Drăgan A. 1 cor., Bohățel M. 12 cor., Pop C. 2 cor., Fekete A. 5 cor., Szabo V. 1 cor., Maior V. 2 cor., Copos V. 1 cor., Ancean S. 5 cor., Sima N. 1 cor., Murășan H. 40 bani, Sav D. 1 cor., Merza I. 2 cor., Rus E. 1 cor., Pop V. 1 cor., Colceriu I. 2 cor., Avram L. 1 cor., Domșa A. 2 cor., Dobocan G. 1 cor., Lenghel I. 1 cor., Megyery D. 2 cor., Brandt V. 1 cor., Iliș I. 1 cor., Dr. Szabo I. 3 cor., Bohățel T. 2 cor., Coza I. 1 cor., Pop G. 1 cor., Dr. Pap G. 14 cor., Dr. Bozac I. 6 cor., Kis I. 3 cor., Dr. Nagy V. 2 cor., Merza L. 8 cor., Dr. Vass I. 2 cor.

Și-au răscumpărat biletele d-nii: George Pop de Basești 10 cor., Róth Adolf 5 cor., Demetriu Murășan 2 cor., Taler Ernő 5 cor., Koronka Iános 5 cor., Sărbu Emil 2 cor., Conț Borbora 10 cor., și Mezey Károly 2 cor.

Comitetul aranjator își împlinește cea mai plăcută datorie multămind celor ce prin participare la această petrecere au contribuit la succesul splendid al ei — și multămind special d-lor, cari prin suprasolviri au sporit venitul material.

Jibou în 1 August 1912. Mihail Pap, protop. președinte. Samoil Urian casar.

Ciocniri de trenuri în America. Se anunță din Rio de Janeiro, că acolo s'au ciocnit două trenuri de persoane, 5 vagoane au fost distruse. Sunt 200 morți și răniți.

Advocat nou. D-l Dr. Octavian Furnea aduce la cunoștință, că a deschis cancelarie advocațională în Rodna-veche. Atragem atenția publicului nostru asupra tinărului avocat.

Colecta pentru aeroplanele armatei germane. În Germania s'a deschis o colecție pentru înzestrarea armatei cu aeroplan. Până acum s'au adunat 5 milioane și jumătate mărci.

Caut un candidat de avocat cu practică bună.

Dr. Voicu Nișescu
advocat, Brașov.

Urania-Kino. Reprezentațiunile următoare se vor ține deocamdată numai în fiecare Sâmbătă la 6 și 8 ore și în fiecare Duminică la 3,6 și 8 ore.

Atragem atențiunea cumpărătorilor de mobile asupra anunțului: Székely și Réti, fabrică de mobile.

Bucureștii vara.

— Scene de pe stradă. —

Se apropie ora 12. Es slujbașii de pe la ministere, de pe la Bănci, iar gazetarii de pe la redacții. E ora aperitivelor grozave. Prin localurile unde se pot lua aceste minuni, mesele sunt acoperite toate; cei rămași în picioare se plimbă nemulțămii cu țuica ori cu pelinul roșu în mână, așteptând o vacanță la o masă. Vacanța se ivește însă mai greu ca la Academia Română, unde membrii și-au luat un serios titlu de nemuritori. Conversația e foarte animată, căci băuturile au darul d'a escita pofta de vorbă și d'a deslega limba. Ora aperitivelor se prelungește adese ori și are lungimea a trei și patru ore evropienești după orice meridian; nevasta și copiii mănâncă singură căci »papa are treabă în oraș«.

Papa, după aperitive, se duce la vrea birt și-și completează dejunul. Dela ora unu și până la ora cinci e în oraș puțin liniște, care ar fi, și mai mare dacă automobilele n-ar turbura-o cu semnalele, cu zgomotul sirenelor, roatelor lor etc.; trăsurile au ajuns parcă de batjocură și numai pe câte un pârilit îl mai vezi în birje pe Calea Victoriei. Cine își dă măcar cât de puțin ifos, ia un taximetru și calcă măcar o gâină, o rață, un câțel, ca să aibă ce povesti trei zile și trei nopți, dacă nu calcă cumva un copil, sau chiar un om bătrân ce nu poate fugi la timp din fața dihaniei furioase. Dacă se permit automobile pe strade, mă mir de ce nu circula și treceri cu pasageri și cu mărfuri, tot la atâtea primejdii ar fi expusă populația! Poate că o să vedem și inovația asta. În America umbă deja trenurile pe d'asupra caselor.

De pe la ora 5, auzi strigând: — Fierbinte porumbelu, fierbinte! sau: »Nuci! Ai la nuci!« sau: »Fisticuri cu sare!« sau: »Alune prăjite, patruzeci d'un ban!«, sau: »Dulce, rece, limonadă«, sau: »Înghetate! Di vanilie înghețată!« sau: »Poftiți domnilor! Acum încep reprezentațiile la Cinematograf! Ne mai văzut, ne mai auzit în România! Tablouri noi. Acum începe reprezentația! Poftiți!« Și te pomenești cu'n afiș în mână.

La Capșa, se ocupă toate scaunele de la mesele de marmură d'afară. Sunt mulți snobi, cari vin numai ca să pozeze în aristocrați, ca să fie văzuți de prietenii și cunoștințele, de vecinii și vecinele din mahala, cari trec radioși spre Șosea, sau se întorc de malingamfați în trăsuri de casă de la Șosea. Aceștia vor putea să-l spue snobului Ionescu: Te-am văzut aseară la Capșa! Mă! Te-ai ajuns! Iar snobul de la Capșa le va răspunde: Și eu v-am văzut când treceai la Șosea. Erai d-ta, coana Sevasta, coana Marița, coana Vasilica, coana Veta, Breee! Ce pălării! Ce rochii!

De pe la șase începe pe Calea Victoriei să se plimbe o serie de oameni, bărbați, dame, fete, cari isprăvesc promenada tocmai la orele zece. Această lume trebuie studiată: Merg câte doi, sau câte trei la rându vorbind, răsând și chiar tăcând. Umbra încet, cu sânge rece, ca și cum ar avea o misiune de îndeplinit. Nepăsarea asta te uimește. Le binecuvintez flegma

D. Teleor.

Cărți și reviste.

Din *Vieța românească*, revistă științifică-literară, (iași) a apărut Nr. 5 și 6 un volum cu cuprins literar-științific prețios și variat. Remarcăm din articoli: *Răsnoul de lângă Brașov*, o descriere interesantă de d-l A. D. Xenopol, apoi *În viața valurilor*, icioane din Siberia, *Victor Hugo și Vasile Aleandri* studiu asupra unui poem epic, mai multe poezii, notițe și studii critice etc.

Reproducem din acest număr frumoasa povestire: *Domnița Ruzanda*, de I. Gramada.

Proprietar:

Tip. A. Nureșianu: Branisc & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brolea.

FRAȚII SIMAY, Brașov Târgul grâului 3.

Proprietari Emil Bologa și soții

Recomandă toate articolele cele mai moderne pentru dame și domni.

Confectionăm costume în timpul cel mai scurt garantăm pentru fason. Stofe, mătăsării, confecțiuni, bluse și rofărie solidă. — Trusouri complete.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Stabilimentul băilor din Târgul Cailor

Avem onoarea a aduce la cunoștință că s'a deschis
baia de înotat împreună da cu dușuri.

Tot odată suntem în stare după o acurată comparare
a elementelor scaldelor naturale, a face băi minerale în
vane anume pentru acest scop cu piatră acră, iod, maras-
nă, ciocălan de brad, sare, pucioasă, acid-carbonic, fer,
tanin, soda și flori de fân.

Prețurile și orele se pot vedea din ordinea băilor.

Administrația băilor.

Unde vă grăbiți ??

L A

Frații Gingold

Prăvălie de mărfuri coloniale, fructe sudice, făină, sardine, pește proaspăt, și zarzavatur
en gros Strada HIRSCHER Nr. 4.

Pentru ce?

S'a ieftinit fasolea păstări galbine, numai 24 fl. kl.

În fiecare zi mai ieftină. Zaharicale de 140 klg 1-90 b. De alt-cum
numai la firma de sus se poate cumpăra mai ieftin.

Se poate convinge ori cine personal.

Mobile

în fiecare stil și execuție, se gă-
sesc ieftine, și pe lângă
cele mai avantajoase condiții la

Asociațiunea de vânzare de mobile,
Strada Vămii Nr. 36.

Tot aci se găsesc dormitoare,
elegante, sufragerii, odăi
pentru domni și alte aran-
jamente interioare.

Covoare de Tolnay cu prețul fabricii se capătă numai aici.

— Se servește cu preliminar de prețuri gratuit. —

IULIANNA de LEMÉNY născ. LÁZÁR

soția pens. director de cancelarie dela tribunalul suprem din Viena

a încetat din viață în 4 August n. 1912 în etate de 70 ani.

Despre această mare și ireparabilă pierdere, care ne-a încercat atât de greu, încunoștiințăm
cu inima cernită toate neamurile, prietini și cunoscuți.

Rămășițele pământești ale scumpei noastre defuncte se vor înmormânta Marți, în 6 August n
la oarele 4 p. m. din capela cimitirului din Groaver după ritul bisericii gr. cat. române.

Brașov, în 5 August n. 1912.

Familia întristată.

Văpsitoria artistică de lux și curățirea hemică

G. SOLINGER Succesori.

Str. Spitalului 64, vis-à-vis cu Hotel Coroană,

se recomandă pentru toate lucrările ce cade în bransa aceasta.
Curățire hemică de garderobe de dame și domni, în mătase,
lână, bumbac, întindere modernă de perdele pe cadre patent
etc. Costume de bărbați se curăță hemic și reparează în ate-

NOVITATE! Mei propriu ca nouă. NOVITATE!

— PENE DE STRUȚ —

se curăță sau vopsește în culori moderne și leagă cu preț ieftin
în Pleureuse. Rochi de dame, baine bărbătești se zugrăvește
în culori moderne, asemenea stoffe de mobile, perdele de lână,
draperi etc. Negru pentru jeli la dorință se execută în 48 ore.

Onor. muștri vor lăsa lucrări ireproșabile. Rog de sprijin

G. SOLINGER succesor, Str. Spitalului 64 vis-à-vis de Hotel Coroană.

STABILIMENTUL BĂILOR EFORIA

Strada Băilor Nr. 1, și Strada Prundului Nr. 4.

Deschiderea băii de vară

Se aduce la cunoștință p. t. p.
blicului, că

BASINELE

băii de vară (în liber), cu ap
din conductul orășenesc, încălzit
cu abur, s'au deschis, și rămân
deschise în fiecare zi dela 6 oare
dimineața până la 7 oare seara
și anume:

1 Basinele mici pentru domni
și dame, toată ziua.

2. Basinul de înotat în fie
care zi dela 6—8 oare a. m.
pentru domni, dela 8—11 oare
pentru dame și dela 11 oare în
colo earăși pentru domni.

Eforia școlară.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

ACTIV

Bilanțul General încheiat la 30 Iunie 1912.

PASIV

Casa	Monetă	Aur . . . 154,504,770.57			Capital	12,000,000	—		
	metalică	Argint . . . 695,939.97			Fond de rezervă	32,456,931	76		
		Trate aur 62,185,156.10	217,385,866.64		" " amortis. imobil. mobilier	4,834,186	06		
		[Bilete de Bancă . . . . . 142,919,720.—	360,305,586.64		și mașini	599,805,700	—		
					Bilete emise de Bancă	2,198,000	—		
Efecte predate Cassei spre încasare			11,319,418.63		Bonuri de Casă	1,143,189	22		
Portofoliul român și străin Centrala		101,803,966.74			Reescomptul semestrului viitor	111,869,485	—		
" " Sucursale și Agenții		45,084,437.04	146,888,403.78		Depozite de retras	99,672,307	50		
Efecte publice			11,953,054		Compturi diverse	3,035,011	10	867,014,810	64
Efecte fond de rezervă statutar			17,443,877.68		Profit și pierdere				
" " " amort. imobil. mobilier și mașini			4,189,321.58						
Cupoane			152,219.13						
Imprumuturi pe Centrala		1,715,300.—							
efecte publice } Suc. și Ag.		5,683,300.—	7,398,600						
Imprumuturi pe efecte publice în ct. ort Centrala			9,636,978.17						
Sucursale și Agenții			6,221,840.68						
Imobile			816,971.54						
Mobilier și mașini de imprimerie			122,228.12						
Dobânzi datorate la imprumuturi pe efecte publice			111,869,485						
Depozite libere			25,272,979.16						
Compt. de valtori			92,298,623.77						
Compt. curente			61,125,222.76	867,014,810	64				
Compt. diverse				—	867,014,810	64			
								867,014,810	64

DEBIT

Profit și Pierdere încheiat la 30 Iunie 1912.

CREDIT

Salariile personalului de administrație	688,990	14			Sold precedent	—	—	4,163	37
" " " imprimerie	54,777	41			Dobânzi și beneficii diverse	3,006,508	87		
Cheltuieli de administr., impozite } Centrala . 426,549,67					Trate și ramize și diverse operațiuni	1,264,238	33		
către Stat și dff. taxe și indem. } Suc. și Ag. 130,188.95			556,738	62	cu streinătatea	286,311	70	4,557,058	90
Cheltuieli de imprimerie	7,169	54							
Fondul amortisărei imobilelor	45,000	—							
" " mobilierrului și mașini de imprim.	12,000	—							
Luminat și încălzit	38,808	20							
Drepturi de prezență	27,720	—							
Material pentru fabricarea biletelor (uzat)	82,479	36	1,526,211	17					
" " imprimerie	12,527	90	3,035,011	10					
Sold (beneficiu net)			4,561,222	27				4,561,222	27

Guvernator, Anton Carp.

Director, Corneliu Cioranu.

TIPARUL TIPOGRAFIEI A. MUREȘIANU: BRANISCE & COMP, BRAȘOV.